

Міністерство освіти і науки України

Національний університет фізичного виховання і спорту України

Спортивний комітет України

Матеріали XI Міжнародної інтернет-конференції

Харківська державна академія фізичної культури

Львівський державний університет фізичної культури імені Івана Боберського

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

29 березня 2018 року

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ І
СПОРТУ УКРАЇНИ**

**ЛЬВІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ
ІМЕНІ ІВАНА БОБЕРСЬКОГО**

ХАРКІВСЬКА ДЕРЖАВНА АКАДЕМІЯ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ

**ЧЕРНІВЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ЮРІЯ
ФЕДЬКОВИЧА**

СПОРТИВНИЙ КОМІТЕТ УКРАЇНИ

«СПОРТ ТА СУЧАСНЕ СУСПІЛЬСТВО»

**Матеріали
XI Міжнародної наукової інтернет-конференції**

29 березня 2018 року

УДК 796:316.3

Спорт та сучасне суспільство: Матеріали XI Міжнародної наукової інтернет-конференції 29 березня 2018 р. / НУФВСУ. - К.: Олімпійська література, 2018. - 272 с.

**Вітальне слово проректора з науково-педагогічної
роботи НУФВСУ
Борисової Ольги Володимирівни**

Шановні учасники наукової конференції!

Щиро вітаю Вас з нагоди проведення XI Міжнародної наукової інтернет-конференції «Спорт та сучасне суспільство», яка щорічно проходить в Національному університеті фізичного виховання і спорту України. Приємно, що студентська наукова конференція «Спорт та сучасне суспільство», що була започаткована кафедрою професійного, неолімпійського та адаптивного спорту, сьогодні набула міжнародного статусу.

Думати глобально, діяти локально — такий девіз сьогодення, який вимагає активних дій бо тільки у невинному творчому пошуку можна досягнути вершини розвитку особистості. Сучасний соціум вимагає творчих, ініціативних, креативних та цілеспрямованих членів суспільства, а заклади вищої освіти повинні реагувати на запити та виклики сьогодення. У зв'язку з цим набуває першочергового значення проведення у закладах вищої освіти наукових досліджень, студентських конференцій, семінарів.

Наразі важливим чинником розвитку науки в нашій країні є виховання у майбутніх фахівців методологічної культури, підвищення вимог до результатів дослідницької праці, забезпечення високої ефективності у підготовці фахівців галузі фізичної культури і спорту.

Сподіваюсь, що проведення конференції стане важливим кроком на шляху до обміну знаннями, джерелом корисної інформації для студентів навчальних закладів України та зарубіжжя. Бажаю всім учасникам конференції плідної праці, цікавих доповідей та конструктивних дискусій!

З повагою,

О. В. Борисова

**Вітальне слово президента Спортивного
комітету України
Шевляка Іллі Миколайовича**

Шановні учасники та гості конференції!

Від щирого серця та від імені Спортивного комітету України вітаю Вас із проведенням XI Міжнародної інтернет-конференції «Спорт та сучасне суспільство».

Незважаючи на сучасні тенденції, які так чи інакше впливають на розвиток спорту, дуже важливо продовжувати розвивати та підтримувати спортивну науку. Сьогодні безпосередньо актуальним є вирішення проблем, пов'язаних із функціонуванням неолімпійських видів спорту в Україні та визначенням подальших перспектив розвитку професійного та адаптивного спорту.

Впевнений, що студентська наука в стінах Національного університету фізичного виховання і спорту України та співпраця з профільними закладами вищої освіти України та близького зарубіжжя сприятиме підготовці кваліфікованих фахівців сфери фізичної культури і спорту

Бажаю всім учасникам та гостям XI Міжнародної студентської інтернет-конференції «Спорт та сучасне суспільство» плідної праці, цікавих дискусій та нових досягнень задля розвитку нашої країни.

З повагою,

A handwritten signature in blue ink, appearing to read 'I. M. Shevlyak'.

І. М. Шевляк

ЗМІСТ**РОЗДІЛ 1****СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ПРОФЕСІЙНОГО СПОРТУ**

БОЛЕВИЧ ЮЛИЯ, ДАВИДОВИЧ ТАТЬЯНА ТЕХНИКО-ТАКТИЧЕСКИЕ ДЕЙСТВИЯ БАСКЕТБОЛИСТОВ В ЧЕМПИОНАТЕ ЕДИНОЙ ЛИГИ ВТБ СЕЗОНА 2016–2017	12
БРАТЧИК ВІТАЛІЙ, СКРИПКА СЕРГІЙ, МИРГОРОДСЬКИЙ ЮРІЙ ВПЛИВ ПСИХОФІЗІОЛОГІЧНИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ ВИСОКОКВАЛІФІКОВАНИХ ВОЛЕЙБОЛІСТІВ НА ЗМАГАЛЬНУ ДІЯЛЬНІСТЬ	17
ВАСІЛЬЄВА АЛІСА, ШЛЬОНСЬКА ОЛЬГА ХАРАКТЕРИСТИКА ІГРОВИХ АМПЛУА У ВОЛЕЙБОЛІ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ РОЗВИТКУ ГРИ	22
ГЕРМАНОВА ЮЛІЯ, КАЛИТА ЛАРИСА МОТИВАЦІЯ І СТИМУЛЮВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ МЕНЕДЖЕРІВ ФІЗКУЛЬТУРНО-СПОРТИВНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ (НА МАТЕРІАЛІ НСК «ОЛІМПІЙСЬКИЙ»)	27
ГОРЮК ПЕТРО, СУХОДЄЄВ ІЛІЯ ВИКОРИСТАННЯ СПОРТИВНИХ ІГОР НА ПЕРЕДЗМАГАЛЬНОМУ ЕТАПІ ПІДГОТОВКИ СПОРТСМЕНІВ-ЄДИНОБОРЦІВ	32
ДМИТРЕНКО АНАСТАСІЯ, ХІМЕНЕС ХРИСТИНА ОРГАНІЗАЦІЯ ДОБОВОГО РЕЖИМУ КВАЛІФІКОВАНИХ СПОРТСМЕНІВ-ЛУЧНИКІВ	35
ДУБАС ВАЛЕНТИН, ШУТОВА СВІТЛАНА, ТКАЧЕНКО МАРИНА ЗМАГАЛЬНА ДІЯЛЬНІСТЬ КОМАНД ДРУГОГО ЕТАПУ СТУДЕНТСЬКОЇ БАСКЕТБОЛЬНОЇ ЛІГИ УКРАЇНИ	40
ДУДЦЬКА СВІТЛАНА РОЛЬ ІНТЕРНЕТ-МЕРЕЖІ У ФІЗИЧНІЙ КУЛЬТУРІ І СПОРТІ	45
ЗУЄВ ПЕТРО, БУГАЙ ДМИТРО, ЖУРІД СЕРГІЙ, ТАРАН ЛАРИСА ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ТРУДОВИХ ВІДНОСИН ФУТБОЛІСТІВ ШЛЯХОМ УКЛАДАННЯ КОНТРАКТІВ	49

ВПЛИВ ПСИХОФІЗІОЛОГІЧНИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ ВИСОКОКВАЛІФІКОВАНИХ ВОЛЕЙБОЛІСТІВ НА ЗМАГАЛЬНУ ДІЯЛЬНІСТЬ

Братчик Віталій, Скрипка Сергій, Миргородський Юрій

Національний університет фізичного виховання і спорту України, Київ, Україна
Військовий інститут телекомунікацій та інформатизації імені Героїв Крут,
Київ, Україна

Актуальність. Найважливішим аспектом сучасного спорту є підготовка спортсменів високого класу. З кожним роком все більше зростає видовищність командно-ігрових видів спорту, зокрема у волейболі. Водночас підвищується рівень конкуренції між висококваліфікованими волейболістами. Виходячи з цього, потрібно враховувати всі аспекти підготовки волейболістів високого рангу для досягнення результатів у змагальній діяльності. Зокрема психофізіологічні критерії відбору висококваліфікованих волейболістів.

На сьогодні виконано чимало наукових робіт із схожих тем, але вони не надають достатньої інформації для детального вивчення цього актуального питання. Потрібно вносити зміни в психофізіологічну підготовку висококваліфікованих волейболістів різного амплуа. Саме вивчення психофізіологічних функцій дає додаткову інформацію про функціональний стан спортсмена в різних умовах діяльності. Ця проблема надзвичайно актуальна саме для гри у волейбол. Рівень деяких характерних для волейболу психофізіологічних процесів і функцій має вирішальне значення для успішної ігрової діяльності.

Мета дослідження – обґрунтування психофізіологічних характеристик висококваліфікованих волейболістів в умовах змагальної діяльності.

Завдання дослідження: на основі даних спеціальної науково-методичної літератури вивчити психофізіологічні особливості змагальної діяльності висококваліфікованих волейболістів.

Методи дослідження: аналіз даних спеціальної науково-методичної літератури, узагальнення передового досвіду провідних фахівців у волейболі, педагогічне спостереження.

Результати дослідження та їх обговорення. Сучасний волейбол характеризується високою швидкістю, різноманітністю і несподіваною зміною атакуючих і захисних дій, напруженням тактичної боротьби й емоційним навантаженням [6]. Перебуваючи в жорстких часових обмеженнях, волейболіст повинен адекватно оцінити ігрову ситуацію, з великої кількості варіантів подальшого розвитку подій обрати оптимальний і, не зробивши технічної помилки, реалізувати його. Ігрова діяльність у волейболі має вигляд постійного вирішення тактичних завдань, пов'язаних зі сприйняттям рухомих об'єктів (м'яч, суперник), оцінкою параметрів цього руху, випереджальними реакціями на рух і прийняттям оперативних рішень. У стані тренуваності особливо високого рівня досягають спеціалізовані психомоторні функції, що визначають ефективність випереджальних реакцій на рухомий об'єкт, а також така психічна якість, як швидкість сприйняття і переробки інформації.

Аналіз спеціальної науково-методичної літератури свідчить про те, що на сьогодні було виконано чималу кількість наукових робіт за даним напрямом дослідження, але вони не надають достатньої інформації для детального вивчення цього актуального питання. Аналіз численних досліджень, проведених з метою вивчення рухливості нервових процесів у спортсменів різних ігрових видів спорту, дозволяє зробити висновок про те, що функціональна рухливість нервових процесів має велике значення для ефективності змагальної діяльності у волейболі. Ігрова діяльність характеризується різноманітністю рухової активності і вимагає від спортсмена вміння швидко змінювати силу, напрям руху, приймати рішення в умовах, що постійно змінюються. Функціональна рухливість нервових процесів безпосередньо впливає на здатність формувати варіативний руховий стереотип [2, 8]. У більшості наукових досліджень [3] було розглянуто взаємозв'язок між фізичними навантаженнями та психічною стійкістю. Встановлено, що ці компоненти призводять до позитивних змін, що в свою чергу впливає на підвищення ефективності змагальної діяльності.

Кваліфіковані волейболісти відрізняються від інших спортсменів, які спеціалізуються у командно-ігрових видах спорту, високою частотою застосування технічних прийомів, швидкістю реакцій на об'єкт, що рухається, яка становить складає 0,12–1,18 с при виконанні техніко-тактичних дій у захисті. За результатами дослідження [5] було встановлено, що максимальний темп рухів у кваліфікованих волейболістів перебуває у межах 70–90 ударів за 10 с і перевищує показники за даним тестом у представників інших ігрових видів спорту, що свідчить про високу рухливість та лабільність нервових процесів. Визначення швидкості волейболістів на основі специфічного тесту, яким є подолання спеціальної смуги перешкод, показало, що кваліфіковані волейболісти протягом 9–11,5 с встигають подолати встановлену відстань на майданчику з одночасним виконанням технічних прийомів у максимальному темпі [9].

Під час аналізу змагальної діяльності волейболістів високого класу, згідно з сучасними тенденціями розвитку гри, можна спостерігати активне переключення гравців від нападу до захисту, що пов'язано, по-перше, з високою швидкістю польоту м'яча, по-друге, з часом перебування м'яча у повітрі, що висуває певні вимоги до підготовки гравців високого класу. За результатами аналізу змагальної діяльності при застосуванні методу хронометрування було визначено, що час перебування силової подачі у повітрі становить 0,7–0,8 с; нападаючого удару, залежно від характеру його виконання – 0,33–0,6 с, прийом м'яча з нападаючих ударів – 0,4 с.

Сучасна гра у волейбол складається з активних і пасивних фаз. Дослідження, проведені А.В. Беляєвим [1], показують, що у середньому тривалість активної фази становить 9 с з частотою її застосування протягом однієї гри від 171 до 348 разів. Середня тривалість пасивної фази складає 7 с. Швидкість реакції на об'єкт, що рухається – складає 0,25–1,0 с. Тривалість окремих періодів м'язової активності триває близько 41 с. Основний час роботи

кваліфікованих волейболістів протікає при фіксації м'яча очами. Тому основним компонентом є підвищення інтенсивності, стійкості та переключення уваги, що пов'язане із підвищенням загальної працездатності, підвищенням сили та рухливості нервових процесів [2]. Такий вид діяльності протікає при неадекватності оснащеності гравців киснем, що висуває необхідні умови до аеробних можливостей організму спортсменів.

На відміну від інших командно-ігрових видів спорту волейболісти під час одного розіграшу подачі м'яча більшу кількість разів переключаються від нападу до захисту, що пов'язано з високою швидкістю польоту м'яча у грі, а також із часом його перебування у повітрі: силова подача у стрибку – 0,7–0,8 с; плануюча подача м'яча у стрибку – 0,8–1,5 с; нападаючий удар залежно від характеру його виконання – 0,33–0,6 с; передача м'яча – 0,6–1,4 с; прийом м'яча з подачі – 0,7–0,8 с; прийом м'яча з нападаючих ударів (час простої рухової реакції) – 0,4 с.

На даний час провідною психофізіологічною характеристикою кваліфікованих волейболістів є діяльність вестибулярної системи, яка полягає у наявності у гравців периферичного зору, є основою при виконанні техніко-тактичних дій та передбачуванні дій суперника. Здатність волейболіста орієнтуватись у просторі, а також можливість будування нових рухових програм здійснюється завдяки роботі ряду аналізаторних систем, серед яких зорова є провідною. Не менш значущими для гри у волейбол є її просторові характеристики, які визначались за показниками гостроти зору та обсягу поля зору спортсмена. Так, за даними [3], у волейболі багато ігрових дій і прийомів (блокування, друга передача) доводиться здійснювати на основі периферичного зору.

За дослідженнями, проведеними О. К. Моїсеїнко, Ю. А. Горчанюком, В. А. Горчанюком [5] встановлено вплив організму кваліфікованих волейболістів на вестибулярне навантаження, що є принципово важливим для вдосконалення тренувального процесу у волейболі. Науковці експериментальним шляхом довели, що функція периферичного поля зору у кваліфікованих волейболістів розвинута достатньо, але під впливом вестибулярного навантаження обсяг поля зору у більшості досліджуваних значно звужується.

Слуховий аналізатор – це другий за значенням аналізатор у забезпеченні адаптивних реакцій і пізнавальної діяльності людини. З функцією слухового аналізатора пов'язана можливість регулювання швидкості руху на дистанції, оцінки тривалості, частоти і ритму окремих рухів. За даними Н. А. Фоміна [10], визначення тривалості фаз рухів обумовлюється кістковою провідністю. Питаннями розвитку слухового аналізатора в онтогенезі займалися І. П. Масляк [4], А. С. Ровний [7]. Вони зазначають, що інтенсивний розвиток слухового аналізатора відбувається в перший рік життя дитини, але з віком звукова чутливість підвищується.

Аналіз рухової діяльності волейболістів показав, що у процесі змагальної діяльності гравці також вирішують тактичні завдання на основі оцінки великого

обсягу інформації про конкретну ігрову ситуацію. При цьому рішення тактичного завдання носить імовірнісний характер і гравець обирає найбільш оптимальний варіант виконання техніко-тактичної дії, який максимально наближений до виграшного результату. Однак зміни, які відбуваються у процесі гри, можуть викликати швидке переключення з одного об'єкту на інший, що призводить до зміни тактичної установки і заміни її на більш оптимальну.

Особливе місце в організації рухової діяльності належить екстраполяції, коли на основі центральних компонентів рухової навички шляхом екстраполявання формуються програми дій для вирішення нових рухових завдань. О. Г. Фурманов [11] вважає, що в основу дій волейболістів покладена автоматизована екстраполяція, у результаті якої здійснюється автоматизований пошук необхідного місця на майданчику для виконання техніко-тактичних дій як у нападі, так і в захисті.

Висновки. З огляду на вище викладене, можна засвідчити, що сучасний волейбол висуває до гравців високі вимоги, які полягають у розвитку необхідного рівня психофізіологічних характеристик гравців різного амплуа: час реакції на рухомий об'єкт, широта полю зору, переключення та стійкість уваги, оперативне мислення. На основі психофізіологічних характеристик гравців у волейболі повинен базуватися відбір за ігровими амплуа у команди кваліфікованих гравців.

Література

1. Беляєв А. В. Волейбол / А. В. Беляєв, М. В. Савіна – М.: Дивізіон ТВТ, 2009. – 360 с.
2. Коробейніков Р. В. Оцінка та корекція психофізіологічних станів у спорті: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / Г. В. Коробейніков, Л. Р. Коробейнікова, Ж. К. Козіна. – Харків, 2012. – 340 с.
3. Лизогуб В. С. Індивідуальні особливості переробки інформації різної складності та її вегетативне забезпечення у осіб з різним рівнем індивідуально-типологічних властивостей ВНД / В. С. Лизогуб, Т. В. Кожемяко // Матеріали V Симпозіуму «Особливості формування та становлення психофізіологічних функцій людини в онтогенезі». – Черкаси, 16.04. 2014. – 48 с.
4. Масляк І. П. Динаміка показників функціонального стану молодших школярів під впливом спеціально-спрямованих вправ / І. П. Масляк. Слобожан. наук.-спорт. вісн.– Харків: ХДАФК, 2007. – № 11. – С. 7–11.
5. Моисеєнко О. К. Изменения показателей зрительной и слуховой сенсорных систем волейболистов студенческой команды под влиянием вестибулярных нагрузок / О. К. Моисеєнко, Ю. А. Горчанюк, В. А. Горчанюк // Фіз. культура, спорт та здоров'я. – Х., 2017. – С. 186–190.
6. Платонов В. Н. Периодизация спортивной тренировки. Общая теория и ее практические применения / В. Н. Платонов. – К.: Олимп. лит., 2013. – 624 с.

7. Ровний А. С. Сенсорні механізми управління точнісними рухами людини. – Харків : ХДАФК, 2001. – 220 с.
8. Родін А. В. Особливості підготовки спортсменів різної кваліфікації в спортивних іграх: (психофізіологічний аспект) / А. В. Родін // Теорія і практика фіз. культури. – 2011. – № 3. – С. 78–80.
9. Серова Л. К. Психологические основы отбора в игровых видах спорта: дис. доктора психол. наук: спец. 19.00.03 – Психология труда, инженерная психология, эргономика / Лидия Константиновна Серова. – Санкт-Петербург, 1999. – 275 с.
10. Фомин Н. А. Физиологические основы двигательной активности / Н. А. Фомин. – М. : Физкультура и спорт, 1991. – 224 с.
11. Фурманов А. Г. Подготовка волейболистов / А. Г. Фурманов. – Минск, 2009. – 345 с.